

นั่งสบาย อ่านกฎหมายชิล ๆ

(จนหนังสือไม่จบกฎหมายก็อ่านได้)

ชุด กฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ตอน : สะเม็ด

เหตุของการละเมิด

กฎหมายกำหนดการกระทำที่เป็นเหตุละเมิด ซึ่งจะต้องมีการชดใช้ค่าเสียหาย อยู่หลายประการ ทั้งในเรื่องการกระทำให้เกิดความเสียหายเอง, เจ้าของสัตว์รบกวน ความเสียหายที่เกิดจากสัตว์, การรบกวนสิทธิของผู้อื่น ฯลฯ แต่ถึงแม้จะมีอยู่หลายเหตุ เราก็แบ่งกลุ่มได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ (1) เหตุของการละเมิดทั่วไป และ (2) เหตุของการละเมิดเฉพาะ

เหตุของการละเมิดทั่วไป

เหตุของการละเมิดทั่วไป คือ การละเมิดที่ไม่ได้เฉพาะเจาะจงว่าเกิดจากเหตุใด เท่ากับว่า ถ้าไม่ใช่เหตุละเมิดกรณีเฉพาะ แต่ครบองค์ประกอบของการละเมิดทั่วไป ก็สามารถเรียกร้องค่าเสียหายได้

องค์ประกอบของการละเมิดทั่วไป

=

ในกรณีการละเมิดทั่วไปนี้ ผู้เสียหายจะต้องพิสูจน์ให้ครบองค์ประกอบทั้งหมด จึงจะสามารถเรียกให้ผู้ถูกกล่าวหารับผิดได้ ความจริงแล้ว การพิสูจน์ในกรณีนี้นับได้ว่า ยากที่สุดในบรรดาเหตุละเมิดทั้งหมด เพราะจะม้องค์ประกอบเกี่ยวกับสภาพจิตใจ คือ ความจงใจหรือประมาทเลินเล่อด้วย แต่หากเข้าใจองค์ประกอบของเหตุละเมิดทั่วไปแล้ว ก็จะเป็นฐานในการทำความเข้าใจเหตุละเมิดเฉพาะได้ไม่ยาก ดังนั้น ในเรื่องนี้จึงขอ อธิบายยาวหน่อยเพื่อเป็นรากฐาน โดยจะอธิบายในแต่ละองค์ประกอบดังนี้

1. บุคคลกระทำ

ผู้ที่ทำต้องเป็นบุคคลเท่านั้น

โดยจะเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล ก็ได้ และถ้าสิ่งที่ทำไม่ใช่บุคคลแล้ว ก็ไม่สามารถให้สิ่งนั้นรับผิดชอบได้ แต่ไม่ได้ แปลว่าจะไม่มีใครต้องรับผิดชอบเลย

เพราะอาจเป็นเรื่องที่ผู้ที่ถูกสิ่งนั้นต้องรับผิดชอบ เช่น นายเอกชัยถูกสุนัขกัด นายเอกชัย จะเรียกร้องให้สุนัขรับผิดชอบไม่ได้ แต่สามารถเรียกร้องให้เจ้าของหรือผู้ดูแลสุนัขนั้น รับผิดชอบได้ ตามเงื่อนไขกรณีความรับผิดกรณีสัตว์ก่อความเสียหาย

บุคคลธรรมดา คือ มนุษย์ (ง่าย ๆ แค่นี้แหละ)

นิติบุคคล คือ สิ่งที่ถูกกฎหมายสมมติขึ้นให้มีตัวตน และมีสิทธิหน้าที่ได้ เช่น บริษัทจำกัด, สมาคม มูลนิธิ เป็นต้น

2. จงใจหรือประมาทเลินเล่อ

การจะให้ใครต้องรับผิดชอบในการกระทำละเมิดทั่วไป ผู้เสียหายต้อง พิสูจน์องค์ประกอบด้านจิตใจของผู้กระทำให้ได้ว่า ผู้นั้นกระทำโดยจงใจหรือประมาท เลินเล่อ ซึ่งทั้งสองอย่างมีความหมายดังนี้

- **จงใจ** คือ ตั้งใจให้เกิดผลนั้นขึ้น แต่เราไม่มีพลังจิตที่จะไปรู้ได้ว่าใครคิดอะไร ถึงรู้ก็เอามาใช้พิสูจน์ในชั้นศาลไม่ได้ แต่ไม่ต้องกังวล เมื่อกฎหมายบอกให้พิสูจน์ มันก็ต้องมีวิธีการพิสูจน์ กฎหมายมีสำนวนว่า “กรรมเป็นเครื่องชี้เจตนา” อธิบายง่าย ๆ คือ ดูการกระทำนั้นแล้วใช้เหตุและผลพิจารณาว่า เป็นการทำโดยจงใจรีเปเล่า เช่น นายสมภพถือไม้มาวิ่งไล่ตีหัวหน้ายศถาพร แน่แน่นอนว่าเราไม่รู้จักความคิดของนายสมภพ แต่เหตุและผลทั่วไปก็บอกได้ว่า การที่เอาไม้มาวิ่งไล่ตีหัวหน้าคนอื่นเป็นอะไรอย่างอื่นไม่ได้ นอกจากตั้งใจจะตีหัวหน้ายศถาพร

- **ประมาทเลินเล่อ** คือ การกระทำที่ไม่ต้องการให้เกิดผล แต่ผลเกิดขึ้นจากการขาดความระมัดระวังที่คนอื่นที่อยู่ในสภาพเดียวกันเค้ามีกัน สรุปร่าง ๆ คือ คนอื่นที่เขายอยู่ในสภาพเดียวกันเค้าใช้ความระมัดระวังทำได้ดีกว่า ทั้งนี้ สิ่งที่สำคัญคือ ต้องดูสภาพด้วย เช่น แพทย์ผ่าตัดในโรงพยาบาล ถ้าไม่ฆ่าเชื้ออุปกรณ์ให้ดีแล้วทำคนไข้ติดเชื้อ ต้องรักษาเพิ่มเติม ก็เป็นกรณีที่แพทย์ประมาท เพราะแพทย์อื่น ๆ ในสภาพเดียวกันระมัดระวังได้ดีกว่า แต่ถ้าแพทย์จำเป็นต้องผ่าตัดเร่งด่วนกลางแจ้งในพื้นที่ภัยพิบัติหรือพื้นที่สงคราม ไม่สามารถฆ่าเชื้ออุปกรณ์ได้เท่าในโรงพยาบาล แต่ก็ทำได้ทุกทางที่ทำได้ สุดท้ายถ้าคนไข้ติดเชื้อมาเพราะอุปกรณ์ไม่สะอาด ก็จะไม่บอกว่าแพทย์ประมาทเลินเล่อไม่ได้

3. ทำให้เกิดความเสียหาย

การกระทำต้องทำให้เกิดความเสียหาย ไม่ว่าจะเป็นทางร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สิน หรือสิทธิใด ๆ ถ้าความเสียหายนั้นไม่เกี่ยวข้องกับกรกระทำ ก็จะไม่สามารถเรียกร้องได้

ตัวอย่างเช่น นางสาวขวัญฤดีปลูกต้นไม้ที่ริมหน้าต่างชั้นสองของบ้าน ต้นไม้ตกลงมาห่างจากนางสุดใจ 3 ฟุต นางสุดใจตกท่อนตรงนั้นพอดี และได้รับบาดเจ็บที่ขา

นางสุดใจจะอ้างว่า นางสาวขวัญฤดีทำความเสียหายต่อตนไม่ได้ เพราะต้นไม้ตกลงมาทับ การตกท้อเป็นคนละเรื่องกัน หรือกรณีนายทวิจอตรถวางทางเข้าออกหน้าบ้าน นายเบญจา ส่งผลทำให้นายเบญจาขับรถออกจากบ้านไม่ได้ เป็นการทำให้เสียเสรีภาพ นายเบญจาสามารถเรียกร้องค่าเสียหายจากนายทวิได้

4. ไม่มีสิทธิหรืออำนาจให้ทำได้

การกระทำที่จะเป็นละเมิดกรณีทั่วไป ต้องไม่มีกฎหมายบอกว่าสามารถทำสิ่งนั้นได้ ถ้ามีกฎหมายบอกว่าทำได้แล้ว ก็จะไม่เป็นละเมิดในกรณีนี้ แต่อาจเป็นกรณีการใช้สิทธิที่ทำให้เกิดความเสียหาย ซึ่งจะพูดถึงต่อไป ตัวอย่างในกรณีนี้ เช่น ตำรวจลือคตัวผู้ร้ายที่ขัดขวางการจับกุมที่ชอบด้วยกฎหมาย ผู้ร้ายจะบอกว่าตำรวจทำละเมิดไม่ได้ เพราะเป็นการดำเนินการที่กฎหมายให้อำนาจตำรวจในการจับกุมไว้

นอกจากการมีกฎหมายบอกว่าให้สามารถทำได้แล้ว ยังมีอีกกรณีที่สามารถก่อความเสียหายได้โดยไม่ต้องขตใช้ คือ การได้รับความยินยอม ซึ่งกฎหมายจะมีสำนวนว่า “ความยินยอมไม่เป็นละเมิด” โดยความยินยอมนั้นต้องมีลักษณะดังนี้

(1) ความยินยอมเกิดขึ้นก่อนการก่อความเสียหาย

(2) ไม่ได้ถูกหลอก ช่มชู้ หรือเข้าใจผิดให้ยินยอม

(3) เป็นการยินยอมที่ไม่ขัดต่อกฎหมายที่ห้ามไว้ชัดแจ้ง หรือขัดศีลธรรมอันดี เช่น การยอมให้ยิงปืนใส่ เท่ากับเป็นการยอมให้ฆ่าซึ่งขัดต่อกฎหมายอาญาที่ห้ามไว้ชัดแจ้ง เท่ากับว่าให้ความยินยอมไม่ได้ เป็นต้น

ตัวอย่างของความยินยอมที่ทำให้ไม่เกิดความเสียหาย เช่น ไปหาแพทย์ที่โรงพยาบาล แพทย์บอกว่าจะต้องฉีดยา ถ้ายินยอมให้แพทย์ฉีดยาแล้ว จะมาบอกว่า

แพทย์ก็ความเสียหายต่อตนเองเพราะทำให้เจ็บไม่ได้ หรือการแข่งขันในสนาม
ชกมวยตามกติกา ถ้าโดนนักมวยอีกฝ่ายต่อย จะบอกว่าอีกฝ่ายทำละเมิดไม่ได้

เหตุของการละเมิดเฉพาะ

เหตุของการละเมิดเฉพาะเป็นกรณีที่กฎหมายกำหนดองค์ประกอบของเหตุที่จะ
เป็นละเมิดไว้เป็นการเฉพาะเรื่อง ซึ่งจะน้อยกว่าองค์ประกอบกรณีเหตุของการละเมิด
ทั่วไป โดยผู้เสียหายอาจไม่จำเป็นต้องพิสูจน์เกี่ยวกับสภาพจิตใจของผู้กระทำ เพราะเป็น
เรื่องที่โดยสภาพแล้ว เมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้น มัน 'น่าจะ' เกิดจากความผิดของ
ผู้ถูกกล่าวหา เช่น การขาดความระมัดระวังที่ควรจะมีในสภาพเช่นนั้น

เหตุของการละเมิดเฉพาะมีอยู่หลายกรณี ซึ่งจะแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่ม คือ เหตุจาก
การกระทำของตัวเอง, เหตุจากการกระทำของผู้อื่น และเหตุจากสิ่งที่ไม่ใช่มนุษย์

เหตุจากการกระทำของตัวเอง

1. การใช้สิทธิทำให้ผู้อื่นเสียหาย

บุคคลทุกคนสามารถใช้สิทธิที่ตนเองมีได้ แต่ถ้าการใช้สิทธินั้นทำให้ผู้อื่น
ได้รับความเสียหายจนเกินสมควร ก็จะต้องชดใช้ค่าเสียหายด้วย

ในกรณีนี้ ผู้ที่ทำให้เกิดความเสียหายมีสิทธิที่จะทำบางสิ่งบางอย่าง แต่การกระทำนั้นมีผลทำให้ผู้อื่นได้รับความเสียหาย อย่างไรก็ตาม ไม่ใช่ทุกความเสียหายจะต้องชดใช้ในกรณีนี้ ความเสียหายที่จะต้องชดใช้ตามกรณีนี้จะหมายถึง ความเสียหายที่เกินกว่าความคาดหมายได้ตามปกติ หรือการใช้สิทธิเพื่อกลั่นแกล้งผู้อื่น

ตัวอย่างเช่น นายวิทย์และนายธานีมีบ้านติดกัน นายวิทย์ต่อเติมบ้าน ถูกต้องตามกฎหมาย แต่การต่อเติมนั้นบังลมและแดดของบ้านนายธานี ซึ่งเป็นการสร้างความเสียหายที่เกินกว่าปกติ นายวิทย์ต้องชดใช้ค่าเสียหายให้แก่นายธานี หรือในกรณีที่ นายวิทย์หมั่นไส้นายธานี จึงได้เอาขยะมากองไว้ฝั่งบ้านตนเอง เพื่อแกล้งให้กลิ่นเหม็นลอย ไปทางบ้านนายธานี นายวิทย์ก็ต้องเสียค่าเสียหายให้แก่นายธานีด้วย หรือหากนายธานี จะขับรถออกจากบ้าน ต้องเปิดประตูบ้านไปบังบังนายวิทย์เล็กน้อย ทำให้นายวิทย์เข้า ออกลำบากชั่วคราวไม่ถึงห้านาที อย่างนี้ แม้จะมีความเสียหายเกิดขึ้น ก็เป็นเรื่องที่ คาดหมายได้ของการอยู่บ้านติดกัน นายธานีก็ไม่ต้องเสียค่าเสียหายให้แก่นายวิทย์

2. การฝ่าฝืนกฎหมายที่มีไว้ปกป้องผู้อื่น

กรณีนี้เป็นการที่มีการฝ่าฝืนกฎหมายที่มีไว้เพื่อปกป้องผู้อื่น และการฝ่าฝืนนั้น ก่อให้เกิดความเสียหายขึ้น ซึ่งมีองค์ประกอบดังนี้

